

L'Amèrica Llatina en el món: medi ambient, societat i desenvolupament Dues conferències internacionals a l'Havana, 31 de juliol-5 d'agost de 1995

Anna Burguès
Hermínia Pujol

Data de recepció: octubre 1995
Data d'acceptació: desembre 1995

Resum

Aquesta notícia ressenya els continguts generals de dues conferències internacionals que tingueren lloc a l'Havana entre els dies 31 de juliol i el 5 d'agost de 1995, sota el títol «L'Amèrica Llatina en el món: medi ambient, societat i desenvolupament». Van ser organitzades per la Unió Geogràfica Internacional (UGI) i els Geògrafs d'Amèrica Llatina.

Paraules clau: Amèrica Llatina, medi ambient, societat, desenvolupament.

Resumen. *América Latina en el mundo: medio ambiente, sociedad y desarrollo. Dos conferencias internacionales en la Habana, 31 de julio-5 de agosto de 1995*

Esta noticia recoge los contenidos generales de dos conferencias internacionales que tuvieron lugar en La Habana entre los días 31 de julio y 5 de agosto de 1995, bajo el título «América Latina en el mundo: medio ambiente, sociedad y desarrollo». Estuvieron organizadas por la Unión Geográfica Internacional (UGI) y los Geógrafos de América Latina.

Palabras clave: América Latina, medio ambiente, sociedad, desarrollo.

Résumé. *L'Amérique Latine dans le monde: environnement, société et développement. Deux conférences internationales à l'Havane, 31 juillet-5 août, 1995*

Cette article fait le compte rendu des deux conférences internationales qu'on eu lieu à l'Havane entre le 31 juillet et le 5 août, 1995, sous le titre «L'Amérique Latine dans le monde: environnement, société et développement». Ces deux conférences ont été organisées par l'Union Géographique Internationale (UGI) et les Géographes d'Amérique Latine.

Mots clés: Amérique Latine, environnement, société, développement.

Abstract. *Latin America in a global context: environment, society and development. Two international conferences in La Havana, 31st July-5th August 1995*

This news note outlines the principal contents of two international conferences on «Latin America in a global context: environment, society and development», which were held in

La Havana between 31st July and 5th August 1995. The International Geographical Union (IGU) and the Latin American Geographers were responsible for the organization.

Key words: Latin America, environment, society, development.

Sota el títol «L'Amèrica Llatina en el món: medi ambient, societat i desenvolupament» tingueren lloc a l'Havana (Cuba), dues conferències internacionals de caràcter regional sobre els Països d'Amèrica Llatina i el Carib, dins el marc de les activitats de la Unió Geogràfica Internacional i les trobades dels Geògrafs d'Amèrica Llatina.

Les dues conferències tingueren lloc de manera simultània entre els dies 31 de juliol i 5 d'agost de 1995, al Palacio de Convenciones de Ciudad de la Habana. Els participants podien alternar la seva assistència als actes de cadascuna d'elles, la qual cosa féu augmentar el seu interès. El comitè organitzador va oferir també l'exposició i la venda de llibres, vídeos, equipament i serveis geogràfics de diferents institucions i països.

Foren organitzades visites tècniques a institucions cubanes, sortides de camp locals i sortides de camp regionals amb destinacions i temes diversos. Els atractius d'una illa caribenya, com és Cuba, feren que l'interès d'aquestes visites i sortides fos francament rellevant.

La conferència regional de la UGI s'estructurà en quatre sessions plenàries, tres simposis, sis sessions científiques, una taula rodona, una mostra de pòsters, i la trobada de quinze comissions i tres grups d'estudi de la Unió. Es va disposar de traducció simultània al francès i a l'anglès —llengües oficials de la UGI— com també al castellà, per facilitar la comunicació amb les persones provinents d'Amèrica Llatina.

Les sessions plenàries foren presentades pel Dr. Jorge L. Díaz Díaz, secretari del Programa Científic. Les lliçons foren donades pel professor Herman Th. Verstappen, que parlà sobre «Tecnologia geogràfica moderna», el professor Rubén Lara Lara, amb el tema «Problemes actuals en el canvi global», el professor Antonio Núñez Jiménez, amb «El pensament geogràfic a Cuba», i el professor Miguel Villa, amb la conferència sobre «Polítiques migratòries a l'Amèrica Llatina».

Els tres simposis giraren entorn dels temes següents: «L'Amazònia i el seu paper en l'estabilitat global», «Fluxos migratoris i minories ètniques» i «Els processos càrstics tropicals i els canvis i la conservació mediambientals». Es presentaren un total de 34 ponències amb una participació força minoritària de representants cubans (7).

Els temes de les sessions científiques foren els següents: «Processos naturals i geodinàmica» (20 comunicacions amb referències explícites a l'àrea cubana o caribenya sobre un total de 51), «Pobles, espai i regió» (18 sobre 86), «Medi ambient: problemes i noves alternatives» (26 sobre 63), «Nous mètodes i tecnologies» (16 sobre 68), «El pensament i l'educació geogràfics» (10 sobre 33), «Amèrica Llatina: conflictes i tendències» (9 sobre 18).

A cada sessió es donaven deu minuts a cada comunicant, seguits de cinc minuts de discussió, que es respectaren puntualment, tret d'algunes sessions en què faltaren molts dels autors, en alguns casos no perquè no haguessin pogut ser a la conferència, sinó perquè es trobaven realitzant alguna de les activitats paral·leles, en particular, les sortides de camp.

La taula rodona va tractar sobre el paleoclima i els processos quaternaris, després de la qual es va presentar l'agenda científica de l'Institut Interamericà per a la Recerca sobre el Canvi Global.

Resseguits els títols de les diferents ponències i comunicacions, s'observà un predomini de les qüestions referents al medi ambient, seguides de l'interès per temes agrícoles i del món rural en general. També es féu força referències a temes relacionats amb el turisme.

La trobada dels Geògrafs de l'Amèrica Llatina s'estructurà en quatre conferències magistrals, quatre taules rodones, set sessions de temes lliures, una sessió de vídeo, una mostra de pòsters, una sessió plenària i diverses sessions especials (en aquest darrer cas, es tractava de la posada a disposició dels assistents, de sales de treball per a reunions espontànies).

Les quatre conferències magistrals foren pronunciades pels professors següents: el Dr. Juan Alberto Roccatagliata de l'Argentina presentà «La gestió dels sistemes de transport en el marc de les polítiques d'ordenació del territori. L'experiència internacional i el cas d'Iberoamèrica». El Dr. Milton Santos de Brasil parlà sobre «Noves concepcions de la geografia» per a un públic molt entusiasta que va agrair emocionat les paraules del gran geògraf amb llargs aplaudiments¹. El Dr. Antonio Romero Gómez de Cuba va exposar «Els processos d'integració al context d'Amèrica Llatina» i el també cubà Dr. José M. Mateo Rodríguez, els «Problemes ambientals d'Amèrica Llatina».

Les taules rodones giraren entorn dels temes següents (dins d'un tema genèric s'inclouen diferents aportacions): «Geografia i pràctica social: el geògraf i la seva professió, la incorporació de la investigació geogràfica a l'activitat pràctica, geografia i consultories», «Geografia i educació postgraduada: l'estat de l'educació postgraduada en geografia a Amèrica Llatina, perspectives de l'educació postgraduada, formació d'una xarxa d'educació postgraduada en geografia», «Reptes de la globalització i oportunitats per a Amèrica Llatina: l'economia cubana davant la globalització, problemes socials de la globalització, Amèrica Llatina i el Carib davant la globalització» i «La formació de professors per a l'escola: formació de professors de geografia abans i després de 1959 a Cuba, canvis substancials en la política educacional i en la preparació i el reciclatge de professors a partir de 1975 a Cuba, projecció científica, geogràfica i pedagògica de la preparació futura de professors de geografia a Amèrica Llatina».

Els temes tractats a les sessions lliures foren els següents: «Geografia: teoria i mètodes» (7 comunicacions amb referència explícita a Cuba o al Carib sobre

1. Es destaca aquesta intervenció pel caràcter de veneració cap a la seva persona i el seu pensament per part de la globalitat dels participants a totes dues conferències (el vídeo d'aquesta lliçó es passà reiterativament al vestíbul del Palau de Convencions).

un total de 23), «Processos naturals: possibilitats i riscos» (26 sobre 65), «Globalització de l'economia i integració al context regional d'Amèrica Llatina» (3 sobre 36), «Problemes en els àmbits urbà i rural i dinàmica espacial» (16 sobre 133), «Planificació i gestió ambiental: nous escenaris per al desenvolupament» (41 sobre 110), «Desenvolupament i tecnologia de la informació geogràfica» (17 sobre 33) i «Educació geogràfica: premisses per a la integració» (27 sobre 59). Voldríem destacar la gran referència a qüestions de l'impacte mediambiental del turisme, en especial per part dels especialistes cubans, que feien referència a la planificació d'aquesta nova font d'ingressos d'incidència creixent en l'economia i el territori de l'illa. També en els temes relacionats amb educació es presentaren moltes comunicacions que incidien en el paper de la geografia dins la formació integral dels alumnes a tots els nivells de l'aprenentatge. Finalment, potser cal dir que destacava la presència d'especialistes provinents del Brasil, als quals preocupaven sobretot els problemes de la relació entre el camp i la ciutat.

A la sessió plenària es discutiren i s'aprovaren les conclusions presentades pels representants de les diferents sessions d'aquest «V Encuentro de Geógrafos Latinoamericanos». Es finalitzà marcant línies d'actuació futures.

El comitè organitzador oferí als assistents la possibilitat de participar en una sèrie de cursos de trenta hores cadascun, anomenats «Post-evento», que es realitzaven durant l'estiu a la Facultat de Geografia de la Universitat de l'Havana. Els temes d'aquests sis cursos eren: «Estudis hidrològics integrals de conques fluvials en petits territoris», «Espai geogràfic i salut», «Transformacions del medi rural», «Avaluació i ordenament geoecològic dels paisatges», «Geoquímica ambiental» i «Planificació i desenvolupament regional».

Finalment, també podem parlar de l'anomenat Programa Social, comú a les dues conferències, que, a banda de les cerimònies d'obertura i de clausura, consistí en la benvinguda oficial de diferents representants d'institucions cubanes a La Casa del Geógrafo, lloc de reunió, lectura, etc., d'especialistes en geografia; la cerimònia d'entrega de les medalles del XXX aniversari de l'Acadèmia de les Ciències de Cuba a geògrafs i geògrafes distingides de la regió, la qual tingué lloc a l'Aula Magna de la Universitat de l'Havana; una Gala de Ballet al Teatro García Lorca; una visita opcional al Tropicana i un sopar de cloenda.

A manera de conclusió podríem destacar, d'una banda, l'excel·lent organització de les dues conferències, sobretot si tenim en compte les dificultats logístiques derivades del moment polític, econòmic i social per les quals atravesava el país, i de l'altra, la càlida acollida que en tot moment es donà a participants, assistents i acompanyants.

Pel que fa a les qüestions de contingut, volem fer esment, a banda del que ja s'ha anat apuntant, del particular interès de les aportacions cubanes, tant per la seva perspectiva conceptual —en especial a causa potser del seu diferent bagatge teòric influït pel món científic soviètic—, com per la ingent informació sobre l'especificitat del país.

D'altra banda, també es pot parlar del caire diferencial del discurs més crític i social d'aquests especialistes en geografia provinents de l'àmbit llatino-

americà, en contrast amb el discurs més tècnic i asèptic de l'àrea anglosaxona. En aquest mateix sentit, en canvi, s'hi trobava a faltar, en el tractament dels diferents temes, quelcom que de segur els geògrafs i les geògrafes d'altres àmbits no haguessin oblidat, ens referim a la perspectiva de gènere. Resseguint les diferents comunicacions i ponències de totes dues conferències, ens adonem que només es fa referència explícita a la dona en un total de deu textos, i el llenguatge que utilitzaven en les intervencions denotaven clarament que encara no s'havien ni plantejat aquesta perspectiva.